Asiantuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan liikennejaostolle valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026–2037

VNS 10/2025 vp Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026–2037

Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto on pyytänyt Itä-Suomen elinvoimakeskukselta asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta selonteosta toimialamme osalta. Lausuntopyynnössä on pyydetty painottamaan erityisesti julkiseen talouteen ja valtion talousarvioon liittyviä näkökohtia.

Itä-Suomen elinvoimakeskus kiittää mahdollisuudesta lausua selonteosta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2026–2037 (Liikenne12) on laadittu hyvässä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Liikenne12-suunnitelman visio ja tavoitteet ovat kannatettavia sekä luovat hyvät pohjan liikennejärjestelmän kehittämiselle.

Painottaminen olemassa olevan tieverkon toimivuuteen ja käytettävyyteen on perusteltua ottaen huomioon niukat mahdollisuudet laajamittaisiin investointeihin. Itä-Suomen elinvoimakeskuksen toimialueella Etelä-Savossa, Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa on laajasti elinkeinoelämälle ja työvoiman liikkuvuudelle välttämätöntä vähäliikenteistä tieverkkoa. Perusväylänpidon riittävän ja pitkäjänteisen rahoituksen turvaaminen on koko yhteiskunnan etu.

2010- ja 2020-luvuilla perusväylänpidon rahoitus on yksittäisiä poikkeusvuosia lukuun ottamatta ollut riittämätöntä suhteessa maanteiden kunnostustarpeisiin. Tämän seurauksena maanteiden korjausvelka on kasvanut: vuonna 2017 Suomen maanteiden korjausvelan suuruudeksi arvioitiin 1,3 mrd. €, kun se uusimman arvion mukaan oli vuonna 2025 jo 2,6 mrd. €. Huolestuttavaa onkin, että suunnitelmassa vuosille 2027–2029 esitetty perusväylänpidon rahoitus kuitenkin laskisi nykyisestä ja vuodesta 2030 eteenpäin esitetty korkeampi rahoitustaso olisi riippuvainen siitä, mahdollistaako julkisen talouden suunnitelma rahoitustason noston.

Huolena ovat lisäksi muuttuva ilmasto ja sään ääri-ilmiöt, jotka haastavat ja kuormittavat perusväylänpitoa. Rahoituskehyksen tiukkuus vaikeuttaa reagointia liikennöitävyyden turvaamiseksi.

ITÄ-SUOMEN ELINVOIMAKESKUS

0295 036 100
www.elinvoimakeskus.fi
Y-tunnus 2296962-1

Kirjaamo
PL 60, 00072 Elinvoimakeskus
kirjaamo.ita-suomi@elinvoimakeskus.fi

Maantielauttayhteyksien korvaamista silloilla tulee jatkaa liikennejärjestelmän tehokkuuden ja kustannustehokkuuden vuoksi.

Rahoituskehyksen mukaisesti avustusten ja palveluiden rahoitustaso pienenee seuraavalla vuosikymmenellä. Tämä kehys sisältää useita kunnille ja alueen toimijoille tärkeitä avustuksia mukaan lukien joukkoliikennetuki, yksityisteiden ja yksityistielossien avustukset sekä kävelyn ja pyöräilyn avustukset. Rahoituksen tulisi olla pitkäjänteistä, jotta toimijat pystyvät varautumaan ja suunnittelemaan omaa toimintaansa. Yksityistieavustusten sekä kävelyn ja pyöräilyn avustusten osalta on varmistettava, että suunniteltu 2030-luvun rahoituskorostus toteutuu julkisen talouden rahoitussuunnitelmassa.

Liikenneturvallisuus on tärkeä kokonaisuus. Tämä on aiempaa vahvemmin mukana Liikenne12 –suunnitelmassa, mikä on erittäin myönteistä. Liikenneturvallisuusrahoituksen niukkuus on uhka sekä liikenneturvallisuuden 0-vision saavuttamiselle että liikennejärjestelmän toimivuudelle. Se haastaa myös taloudellisesta näkökulmasta, koska esimerkiksi koulukuljetus- ja onnettomuuskustannukset kasvavat. Liikenne12-suunnitelmassa ja sen rahoituskehyksessä olisi hyvä huomioida liikenneturvallisuustoimien riittävä rahoitus.

Liikennejärjestelmän kokonaistoimivuuden kannalta on tärkeää huolehtia joukkoliikenneyhteyksistä maanteillä, raiteilla sekä ilmassa. Nämä ovat tärkeitä yhteyksiä matkailulle sekä työvoiman liikkuvuudelle ja tukevat siten elinkeinoelämän toiminta- ja kehittymismahdollisuuksia. Itä-Suomen elinkeinoelämälle ja elinvoimalle on tärkeä jatkaa rataverkon sähköistämistä yritystoiminnan kuljetuksille tärkeillä raideyhteyksillä kustannustehokkaiden kuljetusten mahdollistamiseksi ja yritysten päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi.

Julkisesti järjestettyjen liikennepalveluiden kokonaisuuden kehittäminen on erittäin kannatettavaa. Liikennepalveluiden kokonaissuunnittelulla eri hallinnonalojen rajat ylittäen olisi saavutettavissa merkittäviä kustannussäästöjä eri osapuolten kuljetuskustannuksiin. Lisäksi tarkasteltuna liikennepalveluita kokonaisuutena voidaan parantaa palvelutasoa.

Tämä asiakirja on hyväksytty/allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt yksikön päällikkö Terhi Nissinen ja ratkaissut osastopäällikkö Tommi Huttunen.

Jakelu Eduskunta, valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

Tiedoksi Niiranen Ari
Huttunen Tommi

Nissinen Terhi
Keränen-Kultanen Minna
Juppi Mirko
Lappalainen Janne
Airaksinen Salla

Tämä asiakirja KEHA/2179/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/2179/2026 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Huttunen Tommi 20.02.2026 11:04

Esittelijä Nissinen Terhi 20.02.2026 11:50